

відповідної ОТГ, повідомлення про цей випадок органів прокуратури, ДБР та вищестоящих органів виконавчої влади. До того ж, у зверненні, на час його розгляду заборонити пересування проїжджою частиною вантажних ато масою понад 3,5 т уздовж відповідних вулиць.

ПУБЛІЧНИЙ ПОРЯДОК ЯК ОСОБЛИВА КАТЕГОРІЯ ДЛЯ ВІДМОВИ У ВИЗНАННІ І НАДАННІ ДОЗВОЛУ НА ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ

Хонерія А. А.

аспірант Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Неможливість визначити вичерпний перелік чи чітко окреслити у законодавстві складові публічного порядку робить таке застереження цікавим для теоретичних розробок. В основному, нормативний орієнтир для застосування застереження про публічний порядок при визнанні та наданні дозволу на виконання арбітражного рішення встановлюється судовою практикою при розгляді відповідної категорії справ. Втім, багатогранність на невичерпність відповідної категорії «публічний порядок», продовжує залишати поле для актуальних наукових дискусій з приводу сутності цієї категорії та можливості її застосування у тому чи іншому випадку.

Поняття «публічний порядок» досліджував О. Крупчана [1, с. 11]. Зокрема, він зазначав, що іноземне арбітражне рішення, що є результатом національних, ідеологічних, моральних, духовних, економічних, політичних та соціальних особливостей конкретного суспільства, не може враховувати відповідний ідеологічний, соціальний, культурний, економічний та моральний базис, на якому побудовано правову систему іншої держави. Застосування арбітражного рішення, яке не вписується у правопорядок певної держави, як «чужорідне тіло може спричинити дестабілізацію його основ».

Український науковець О.О. Кот наголосив на складові публічного порядку [2, с. 85]. Зокрема, він виділив фундаментальні принципи справедливості та моралі, які держава захищає; правила, призначені для обслуговування основних політичних, соціальних або економічних інтересів держави, відомих як *loisdepolice* або *publicpolicyrules*;

обов'язки держави виконувати свої зобов'язання перед іншими державами або міжнародними організаціями.

Узагальнюючи вищезазначене, хочемо запропонувати власне визначення поняттю «публічний порядок як особлива категорія для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення МКА».

Це стан правової системи, що включає в себе основоположні принципи, цінності, уявлення про мораль та справедливість (що беруть свій початок із національних, ідеологічних, моральних, духовних, економічних, політичних та соціальних особливостей суспільства), обов'язкові основоположні імперативні норми, міжнародні зобов'язання, котрі забезпечують виконання державою позитивних обов'язків щодо захисту прав та інтересів її громадян, реалізацію основних політичних, соціальних або економічних інтересів держави.

Дослідивши судову практику, цікавим вбачається рішення Верховного Суду по справі № 796/165/18 від 25 січня 2019 року. Українські банки, в яких бенефіціаром була РФ, проти якої виконувалося арбітражне рішення, на користь українських компаній щодо експропріації активів спричинених окупацією, вказували, що останні не несуть відповідальність за зобов'язаннями свого бенефіціара – РФ, а стягнення за арбітражним рішенням акцій банків (належним іншим юридичним особам зареєстрованим за законодавством РФ) суперечитиме публічному порядку. Такі аргументи справді ґрунтувалися на базових правилах правової системи України, де юридична особа не несе відповідальність за зобов'язаннями своїх бенефіціарів. Втім, у цьому конкретному випадку не була застосована категорія публічного порядку, натомість суд зазначив, що питання встановлення власника здійснюватиметься виконавцем не етапі примусового виконання судового рішення.

При цьому, судом сформульована позиція, що, як правило, застереження про порушення публічного порядку як підстава для відмови у визнанні та наданні дозволу на примусове виконання іноземного арбітражного рішення, є своєрідним механізмом, який закріплює пріоритет державних інтересів над приватними і, таким чином, охороняє публічний порядок держави від будь-яких негативних впливів на нього. Застереження про публічний порядок у міжнародному цивільному процесі не допускає визнання на території держави рішення арбітражного суду, якщо в результаті його виконання буде вчинено дії, які прямо заборонені законом або заподіюють шкоду суверенітету чи безпеці держави. Натомість було зазначено, що оскільки відповідачем по справі є не держава Україна, а РФ, факт агресивних дій якої на території Автономної Республіки Крим держави Україна підтверджено низкою документів міжнародних організацій та актами внутрішнього

законодавства України, підстав застосовувати застереження про публічний порядок у відповідній справі не було [3].

Ми з повагою ставимося до відповідного рішення Верховного Суду, при цьому, хочемо зазначити, що на наше переконання зводити застереження про публічний порядок тільки до випадків, коли необхідно захистити державний інтерес, не зовсім правильно. Вважаємо поняття публічного порядку ширшим та таким, що захищає не лише державні інтереси, але й інтереси інших суб'єктів права, в тому числі приватних юридичних осіб, та фундаментальні права останніх, які гарантовані правом держави та є елементом правопорядку. Тому Верховний Суд формулюючи відповідну позицію слушно зробив застереження «як правило», тобто не в усіх випадках інтерес держави є тотожним її публічному порядку. Інколи при виконання арбітражних рішень проти держави чи державних компаній, інтерес держави та інтерес її публічного правопорядку можуть не співпадати.

Література:

1. Крупчан Олександр. Нью-Йоркська конвенція ООН 1958 року і генеза застереження про публічний порядок. Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень: 60-річна історія успіху. Збірник доповідей і статей до V Міжнародних арбітражних читань пам'яті академіка І. Г. Побірченка. 2019. С. 9-19.
2. Кот О.О. Суперечність арбітражного рішення публічному порядку України як підстава для відмови у наданні дозволу на його виконання. Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень: 60-річна історія успіху. Збірник доповідей і статей до V Міжнародних арбітражних читань пам'яті академіка І. Г. Побірченка. 2019. С. 82-87.
3. Постанова Верховного Суду по справі № 796/165/18 від 25 січня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79573187>